

PPA (Ľubomír Andrassy, predseda NKÚ SR)

Rečník 1

Dobrý deň, vitajte pri počúvaní vôbec prvého dielu podcastu Najvyššieho kontrolného úradu s názvom ctrl+A. Volám sa Daniela Bolech Dobáková som hovorkyňou Najvyššieho kontrolného úradu a mojou úlohou je sprevádzať vás týmto podcastom. Chceme ním rozšíriť komunikáciu úradu smerom k občanom a hlbšie rozobrať témy našich kontrol, predstaviť vám poslanie NKÚ a jeho význam pre celú spoločnosť, priblížiť zistenia z kontrolných akcií, ktoré naši kontrolóri nedávno robili. V tom všetkom mi bude významnou mierou pomáhať predseda Najvyššieho kontrolného úradu pán Ľubomír Andrassy, ktorého týmto vítam.

Rečník 2

Ďakujem veľmi pekne.

Rečník 1

V dnešnej časti sa budeme venovať zisteniam z kontroly v Pôdohospodárskej platobnej agentúre, ktorá je kľúčovým poskytovateľom verejných zdrojov pre podporu rozvoja vidieka a pôdohospodárstva. PPA sa v ostatných rokoch dostala do hľadáča našich kontrolórov až sedemkrát. A pritom kontroly odhalili vysokú mieru netransparentnosti pri výbere uchádzačov o nenávratný finančný príspevok, ako aj pri bodovaní a hodnotení projektov a diery sa objavili aj v legislatíve ohľadom právnych vzťahov žiadateľov k pôde, na ktorú žiadali podporu. Dnes nám hrozí zastavenie projektov, ktoré by mohli mať významný dopad na širokú verejnosť. Naozaj veľa problémov pod jednou strechou. Pán Andrassy, asi prejdeme rovno k tým otázkam, v čom vidí NKÚ najzásadnejší problém v rámci PPA?

Rečník 2

V prvom rade chcem poďakovať všetkým tým, ktorí si nás naladili, ktorí majú možnosť prvýkrát počúvať podcast Najvyššieho kontrolného úradu ctrl+A. Myslím si, že aj toto je jedna z ciest, ako priblížiť našu prácu verejnosti, ako poskytovať informácie, nielen tým ktorých kontrolujeme, ale aj širokej verejnosti, aby sa lepšie vykonávala náprava, aby sa prijímali v rámci štátnych a verejných inštitúcií také opatrenia, ktoré verejnosti dajú uistenie, že tí, ktorí rozhodujú o verejných prostriedkoch o verejnom majetku, že rozhodujú nielen zákonne, ale aj hospodárne a efektívne. A práve téma hospodárnosti, efektívnosti, ale aj zákonnosti, bola predmetom kontrolnej akcie, ktorú sme vykonali už siedmykrát v rámci Pôdohospodárskej platobnej agentúry. PPA sa dostala do nášho hľadáča pred 7 rokmi preto, lebo nielen na základe našich rizikových analýz, ale aj na základe verejne prístupných informácií sme mali vážne podozrenie na to, že či rozhodovanie či nastavovanie výziev či poskytovanie národných alebo európskych finančných prostriedkov v rámci tejto agentúry nie je len zákonné, ale že či aj spĺňa prísne kritériá transparentnosti a hospodárnosti. Pred 7 rokmi sme skonštatovali vážne pochybenia práve v oblasti zákonnosti, ale aj transparentnosti. Dnes môžeme povedať, že ostatná kontrola nám dala uistenia o tom, že došlo v rámci PPA k zmenám, ktoré vytvárajú lepší priestor pre transparentné aj zákonné rozhodovanie o použití európskych alebo národných prostriedkov.

Rečník 1

Nachádzali ste tam ale opakovane nejaké nedostatky. Prečo sa podľa vás nedarí naprávať chyby v agentúre do takejto miery, aby sa naozaj došlo k tej náprave?

Rečník 2

Asi najväčší problém je nedostatočné nastavenie interných právnych predpisov. Absentujúci systém vnútornej kontroly a tiež vyvodzovanie manažérskej osobnej zodpovednosti. Ak sme sa pozreli na agentúru ako celok, museli sme skonštatovať asi prvýkrát v histórii Najvyššieho kontrolného úradu, že fungovanie tejto významnej

štátnej organizácie je netransparentné a že máme podozrenie na konanie ľudí, ktorí pôsobia v tejto agentúre, ktorá je v rozpore so zákonom. Aj preto sme odstúpili naše zistenia orgánom činným v trestnom konaní. Teda ak by som mal zhrnúť, čo asi boli tie najvážnejšie zistenia, boli to zistenia súvisiace so zlým riadením a vyvodzovaním osobnej zodpovednosti s netransparentným vyhodnocovaním výziev a projektov, ktoré posudzovala PPA a taktiež s absentujúcim systémom vnútornej kontroly. Ak vám nefunguje vnútorná kontrola, nevíete jednoznačne deklarovať, že peniaze, že rozhodnutia, ktoré robíte, robíte nielen v zákonne, ale že ich robíte aj na základe jasných a transparentných kritérií.

Rečník 1

Aká je vaša predstava ako docieľiť, aby procesy v PPA fungovali efektívnejšie, transparentnejšie?

Rečník 2

Musíte začať stratégiou. Inštitúcia musí mať jasne zadané to, čo je jej poslaním na to, aké má poslanie, musí byť jasná organizačná štruktúra aj ostatná naša kontrola ukázala, že nastavenie organizačnej štruktúry nie je správne, že tam absentujú také dôležité organizačné jednotky ako je systém fungovania vnútornej kvality ako je systém vnútornej finančnej kontroly, ako je ale aj monitorovanie dosahovania cieľov, ktoré majú dosiahnuť tí, ktorí získali národné alebo európske finančné prostriedky. Ak sa vám v priebehu 10 rokov vystrieda x generálnych riaditeľov a s tými x generálnymi riaditeľmi urobíte 7 8 10 organizačných zmien, ktoré len systém fungovania agentúry ešte viac skomplikujú a dostanú do pozície akéhosi zahmlenia. Ak nevíete vyvodzovať osobnú zodpovednosť, pretože nemáte nastavenú zodpovednosť tak, že konkrétny riaditeľ zodpovedá za konkrétne veci. V minulosti napríklad riaditeľ z Nitra rozhodoval o poskytovaní všetkých tých finančných európskych prostriedkov. A bol to človek, ktorý z hľadiska hierarchie riadenia nebol na tej najvyššej úrovni, ale asi to niekomu vyhovovalo. Asi to vyhovovalo tým záujmovým skupinám, ktoré si z PPA urobili zlatú baňu a cez projekty PPA financovali svoje vlastné osobné projekty, nie projekty, ktoré majú pomáhať rozvoju poľnohospodárstva na Slovensku.

Rečník 1

Váš predchodca, pán Mitrík sa v minulosti vyjadril, že kontrolóri našli v agentúre až neuveriteľné nedostatky a celú agentúru by bolo najlepšie zrušiť. Je PPA v tomto stave inštitúciou na zrušenie.

Rečník 2

Asi nie je úlohou Najvyššieho kontrolného úradu rozhodnúť, že či akúkoľvek štátnu verejnú organizáciu zrušiť alebo nie. Ale tie zistenia, ktoré sme mali z roku 17 18 19 ukazovali, že chobotnica korupcie je v rámci pôdohospodárskej agentúry tak prepletená, že sme videli korupčné správanie sa nielen na tých najvyšších pozíciách, ale aj na tých nižších alebo najnižších. A konštatovali sme, že tie zistenia, ktoré sme mali, nesúviseli s individuálnym zlyhaním konkrétneho zamestnanca, že tie zlyhania umožnil zle nastavený systém, a preto sme si kladli otázku, že či je možné agentúru, v ktorej pracuje bezmála 700 zamestnancov, že či je možno takto zhnitý a prehnitý systém korupciou zmeniť len tým, že vymeníme jedného generálneho riaditeľa alebo vymeníme troch riaditeľov. Minister pôdohospodárstva, noví generálni riaditelia sa rozhodli, že vedľa urobiť v rámci organizačnej štruktúry zmeny, vedľa nastaviť interné pravidlá a predpisy tak, aby nielen my ako Najvyšší kontrolný úrad, ale aj slovenská verejnosť a aj Európa, Brusel sme mali uistenia, že rozhodovanie o poskytovaní finančných prostriedkov, či už cez európske fondy alebo cez projekty priamej podpory pôdohospodárov alebo poľnohospodárov, aby tieto finančné prostriedky tiekli hospodárne, aby tiekli transparentne a financie dostávali tí, ktorí ich reálne dostať majú nie fiktívne osoby, ktoré sa fiktívne tvárili, že obhospodarujú pôdu, alebo že prevádzkujú zariadenia na podporu regiónov alebo na rozvoj vidieka.

Rečník 1

Spomínali ste Európsku úniu, sme členmi Európskej únie. Mohla by sa v tomto smere nám nejakým spôsobom pomôcť iná krajina, ako ako vo fungovaní tej PPA?

Rečník 2

Určite nám môže pomôcť inšpiráciou takéto problémy ako sme zaznamenali na Slovensku nemajú ani Rakúšania, nemajú ich ale ani v susednej Českej republike. Všetko začína a končí pri ľuďoch. Ak máte nastavený systém, ktorý vzbudzuje podozrenia na korupciu a netransparentnosť, tak k tomuto systému sa potom prispôbia aj ľudia. Nás z ostatnej kontroly teší, že vedenie pôdohospodárskej platobnej agentúry nastavuje nové využívanie informačných systémov. Pracovníci agentúry budú využívať napríklad systém Arachne, ktorý nám pomáha odhaľovať riziká alebo neželané prepojenia medzi žiadateľmi a pracovníkmi, či už v rámci tej konkrétnej agentúry alebo štátnych inštitúcií. Veľmi zaujímavá pomôcka pre boj s korupciou môže byť aj uplatňovanie informačného systému Jozefin, ktorý nám pomáha pri verejnom obstarávaní. Teda všetko toto sú veci, ktoré sme zaznamenali v rámci ostatnej kontroly, že agentúra zavádza do svojich vnútorných predpisov do svojho rozhodovania. Že či aj efektívne a účinne bude tieto nástroje protikorupčné využívať, to nám ukáže až ďalšia kontrola, pretože počas výkonu našej kontrolnej akcie ešte sme nemali možnosť odsledovať na konkrétnych výzvach na konkrétnych zadaniach, že či sú tieto nástroje efektívne nástroje riadenia boja proti korupcii, ale aj otvorenosti agentúry z hľadiska transparentnosti či sú reálne používané systém to umožňuje. To ako sa to bude používať opäť záleží na ľuďoch, ktorí tieto systémy môžu a musia používať preto, aby PPA-čka bola organizáciou, ktorá koná nielen v súlade so zákonom, ale aj maximálne hospodárne.

Rečník 1

Ešte sa vás opýtam na čerpanie európskych fondov, to je dnes ohrozené, keďže agentúre sa nedarí zjednodušiť postupy a skrátiť procesy pri vyhlasovaní výziev. Čo by podľa vás pomohlo zrýchliť tento proces schvaľovania a kontroly žiadostí?

Rečník 2

Jasné pravidlá, jasná zodpovednosť manažérov, ktorí rozhodujú za rozhodovanie, dodržiavanie toho, čo sme si schválili. Nie je možné, aby sme mali plán vyhlasovania výziev. Plán poskytovania Európskej finančnej pomoci, na ktorý je nastavené aj očakávanie prijímateľov a v priebehu roka tento plán niekoľkokrát zmeníte alebo meškáte 3, 5 alebo 7 mesiacov s vyhlásením výzvy, ktorú poľnohospodári potrebujú v decembri, lebo už vo februári potrebujú finančné prostriedky použiť, ak im ich poskytnete v máji alebo v júni, tak už ich nevedia použiť pre ten účel, za akým to bolo vyhlásené. Zároveň je veľmi dôležité, aby ste vytvárali spätnú väzbu, aby ste kontrolovali, monitorovali, že či tí, ktorí získajú európsku finančnú pomoc, či plnia ciele, ku ktorým sa prihlásili, že či finančné prostriedky, ktoré získali, použili a zúčtovali na tie aktivity, na ktoré to mali urobiť. Toto je ešte asi slabé miesto aj dnes v rámci Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Aj preto sme sa rozhodli, že práve pre tieto riziká sa budeme agentúre dlhodobo venovať. To znamená, že minimálne nadchádzajúce 3 roky bude agentúra v hľadáčku Najvyššieho kontrolného úradu a takpovediac, každý rok budú moji kolegovia kontrolóri navštevovať agentúru, aby sme nadobudli my a s nami aj verejnosť, nielen slovenská, ale aj Európska, že peniaze, ktoré používa PPA-čka, že peniaze, ktoré prerozdeľuje agentúra prijímateľom, že to prerozdeľovanie je zákonné, transparentné a že tam už neexistuje podozrenie na korupciu. Len takouto intenzívnou prácou Najvyššieho kontrolného úradu len daním PPA-čky do dlhodobého hľadáčka NKÚ vieme prinútiť nielen súčasné vedenie, aby nové pravidlá, ktoré si nastavili, aby nové princípy transparentnosti, hospodárnosti a efektívnosti, ktoré majú zadané v postupoch, aby nemali len na papieri, ale aby ich aj reálne pri rozhodovaní používali.

Rečník 1

Možno ešte na záver, aby to nevyznelo tak, že nevieme iné, len kritizovať je niečo, čo PPA robila v tomto období dobre, prípadne v čom sa zlepšila?

Rečník 2

Agentúra je kľúčovou organizáciou tohto štátu. Aby sme vedeli cielene rozvíjať slovenský vidiek, aby sme cielene vedeli pomáhať poľnohospodárom, aby sme poľnohospodárov dokázali urobiť konkurencieschopnými nielen na domácom, ale aj európskom trhu. A presne preto máme vytvorenú agentúru, ktorá má transparentne včas a na základe konkrétnych ukazovateľov poskytovať finančné prostriedky pre prijímateľov. Teda toto je niečo, čo sa podarilo v ostatných 2 rokoch vedeniu PPA nastaviť prijali aj nový plán, ktorý má urobiť takpovediac upgrade fungovania celej agentúry. Je to možno posledná šanca, aby táto agentúra dokázala, že je organizáciou, ktorá funguje na základe jasných pravidiel, že ak sa urobia chyby, tie chyby nie sú výsledkom zle nastaveného systému, ale len individuálnym zlyhaním konkrétnych osôb. A musí vedenie PPA-čky ukázať, že ak individuálne niekto zlyhá, tak automaticky vedia vyvodiť aj osobnú zodpovednosť. K tomu, aby to docielili, už majú nastavené vnútorné procesy, ale ak pracujete s ľuďmi, ktorí sa v minulosti stali súčasťou korupčného prostredia, tak musíte mať dobre nastavený systém vnútornej kontroly. Musíte mať dobre nastavené informačné systémy, ktoré vám pomáhajú odhaľovať nekalé alebo nezákonné konanie vašich podriadených. Toto je možno to pozitívum, že PPA-čka to už má ako tak nastavené, ale aby sme vedeli, že to aj používajú, práve preto bude najvyšší kontrolný úrad veľmi často klopať na dvere vedenia PPA a budeme vykonávať kontrolu, aby sme my, ale aj známy verejnosť a Európa mali uistenie, že PPA-čka je iná organizácia, ako bola tá, ktorá bola spájaná s najvyššou mierou korupcie a netransparentnosti za ostatných 10 rokov.

Rečník 1

Ďakujem.

Rečník 2

Aj ja veľmi pekne za pozvanie a verím, že tí, ktorí nás prvýkrát počúvali, že nám ostanú verní a že sa už dnes majú na čo tešiť, keď urobíme druhý podcast k ďalšej zaujímavej téme, ktorá je výsledkom našej kontrolnej činnosti.

Rečník 1

Toto bol Ľubomír Andrassy, predseda najvyššieho kontrolného úradu, ktorý nám aj nabudúce ponúkne svoj pohľad na kontroly NKÚ. V širších súvislostiach sme radi, že ste pri počúvaní nášho nového podcastu ctrl+A zostali až do konca a už teraz sa tešíme na vás nabudúce dopyty.